

Eugen SIMION

Europa 2061.

Exerciții de predicție, exerciții de imaginație

Abstract

Comunicarea profesorului Eugen Simion pornește de la realitatea unei Europe actuale afectate de multiple crize - cea economică fiind doar una dintre ele - și imaginează, cu farmec speculativ, un scenariu ideal privind felul în care ar trebui să arate, din perspectivă personală, Europa peste 50 de ani, în 2061. Trecând în revistă numeroasele pericole ce amenință viitorul proiectului european și tind să favorizeze scepticismul radical sau chiar atitudinile apocaliptice, autorul le contrapune imaginea virtuală a unei Europe culturale a meritocrației, competenței și armoniei diversităților naționale, o Europă în care, între altele, literatura să-și redobândească, măcar în parte, importanța socială, iar domenii pe nedrept desconsiderate azi, mai ales în România, să-și regăsească demnitatea pierdută.

Cuvinte-cheie: proiect european; diversitate culturală; meritocrație; prestigiu cultural; criza culturii umaniste

Le discours du Professeur Eugen Simion a comme point de départ la réalité d'une Europe affaiblie par de multiples crises – entre autres, par la crise économique –, en imaginant, en échange, un scénario idéal concernant le visage qu'aura l'Europe en 2061. L'auteur passe en revue les nombreux périls qui menacent l'avenir du projet européen et qui ont la tendance de favoriser le scepticisme radical ou bien même les attitudes apocaliptiques. A ces menaces-là, Eugen Simion oppose l'image possible d'une Europe culturelle qui encourage la méritocratie, la compétence et l'armonie des diversités nationales; l'image d'une Europe où la littérature et aussi d'autres disciplines humanistes, aujourd'hui déconsidérées, surtout en Roumanie, puissent regagner leur importance sociale et leur dignité perdue.

Mots-clés: projet européen; diversité culturelle; méritocratie; prestige culturel; la crise de la culture humaniste

Paul CERNAT

Aer condiționat cu gablonțuri

Abstract

Prezentul comentariu își propune să investigheze identitatea conceptuală și fizionomia literară a unui volum colectiv de poezie cu cinci autori încă tineri. Cartea - un manifest ludic insolit al coabitării dintre

poezie, cultura pop și tânăra societate românească de consum - oferă o replică peste timp unei antologii poetice cu titlu similar, publicată de aceiași poeți în urmă cu 15 ani.

Cuvinte-cheie: poezie, artizanat, consum, corporatism, cultură pop

Ce commentaire envisage l'identité conceptuelle et la physionomie littéraire d'un volume poétique collectif écrit par cinq auteurs jeunes encore. Le livre est un manifeste ludique insolite qui plaide pour une cohabitation entre la poésie, la culture pop et la récente société roumaine de consommation, et il "recharge", 15 ans après, une anthologie poétique conçue par les mêmes auteurs avec un titre et un message similaire.

Mots-clés: poésie, artisanat, consommation, corporatisme, pop-culture

Thierry de MONTBRIAL

L'Europe dans 50 ans

Abstract

Asumându-și convenția prezentului colocviu, comunicarea lui Thierry de Montbrial nu-și propune să facă predicții referitoare la felul cum va arăta Europa peste 50 de ani - perioadă aproximativ egală celei scurse de la semnarea Tratatului de la Roma -, ci să indice o serie de modalități plauzibile în vederea programării viitorului european. Autorul operează o analogie între dinamica societală și teoria haosului din fizica modernă, avertizând asupra riscurilor unei interdependențe necontrolate în relațiile internaționale. Asemenea riscuri ar putea fi preîntâmpinate prin măsuri de guvernare inteligente, în condițiile unor revoluții tehnologice care vor schimba radical parametrii existenței sociale. De fapt - afirmă Thierry de Montbrial - viitorul e mereu imprezvizibil în detalii, chiar dacă prognozele cu privire la sfârșitul imperiilor sau al tiraniilor au fost unanim confirmate de-a lungul istoriei. Fără a adera la ideea Statelor Unite ale Europei, autorul prognozează că noua formă de unitate europeană nu va semăna cu deja existentele proiecte naționale sau (con)federative. Ar fi de dorit însă ca noul proiect să ofere și un model de interdependență planetară, pornind de la un "laborator de guvernare" la care sunt chemați să contribuie intelectualii angajați ai prezentului.

Cuvinte-cheie: viitorul Europei; dianmică societală; relații internaționale; revoluție tehnologică; „laborator de guvernare”

Michael METZELTIN

Quelques réflexions sur les problèmes de l'Europe de l'avenir (I)

Abstract

Comunicarea propune un examen complex al identității culturale și (geo)politice europene de-a lungul istoriei, cu particularizări detaliate asupra cazului românesc. Accentul cade cu precădere asupra diversității și clivajelor în timp și spațiu, o atenție specială fiind acordată evoluției reprezentărilor și codificărilor identitare geografice, lingvistice, politico-ideologice și cultural-civilizaționale europene de-a lungul timpului (inclusiv a problemei frontierelor). În final, autorul lansează o serie de interogații cu privire la viitorul proiectului Uniunii Europene și la poziția pe care o vor deține în interiorul acestuia state ca România. În opinia sa, Uniunea va trebui fie să-și asume o identitate politică pornind de la identificarea unei moșteniri culturale comune, evitând să discrimineze între „centre” și „periferii”, sau, în cazul în care rațiunile economice și strategice ale proiectului vor prima, să se abțină de la a interveni într-un mod nivelator asupra diferențelor culturale naționale.

Cuvinte-cheie: identitate culturală; diversitate; proiectul Uniunii Europene; centru; periferie

Cette communication est centrée sur une examination complexe de l'identité culturelle et géo-politique européenne à travers l'histoire, en s'appuyant sur des particularités détaillées concernant le cas roumain. L'auteur met l'accent surtout sur la diversité et sur les clivages culturels et prête une attention toute particulière à l'évolution des représentations et des codifications identitaires européennes – à la fois géographiques, linguistiques, politiques et idéologiques, culturelles et civilisationnelles; de même qu'il s'occupe au problème des frontières. A la fin de son analyse, l'auteur lance toute une série d'interrogations concernant l'avenir du projet de l'Union Européenne et le rôle des Etats tels que Roumanie dans le cadre de cet organisme international. A l'opinion de Michael Metzeltin, l'Union Européenne devra s'assumer une identité politique à partir de l'identification d'un héritage culturel commun, en évitant de discriminer entre les soi-disant centres et les soi-disant périphéries; ou bien, si les raisons économiques et stratégiques prévalent, elle s'interdira d'agir d'une manière nivelante sur les différences culturelles nationales.

Mots-clé: identité culturelle; diversité; le projet de l'Union Européenne; centre; périphérie

Philippe BEKE

Le futur de la gouvernance des économies européennes passe par une meilleure intégration de ses économies et politiques sociales

Abstract

Comunicarea lui Philippe Beke oferă, în primul rând, o diagnoză precisă asupra problemelor cu care se confruntă în prezent Uniunea Europeană, date fiind criza economică mondială, emergența BRIC și dificultățile de implementare a tratatului de guvernare fiscală. În evaluarea autorului, proiectul Uniunii Europene nu va putea funcționa în viitor fără o guvernare a Uniunii capabilă să integreze cât mai eficient economiile și politicile sociale ale statelor componente. Mai mult, euroscepticismul și replierea pe discursul naționalist riscă să se intensifice în absența unei organizări integrate a Uniunii Europene, care va trebui să implice existența unei guvernări europene economice și sociale integrate, a unui nou val tehnologic european, a unui spațiu european de justiție și securitate și, nu în ultimul rând, a unei diplomații și a unei armate europene comune. Chiar dacă nu vor putea fi realizate concomitent, cele cinci obiective constituie - în opinia lui Beke - o șansă de regăsire a "eurooptimismului".

Cuvinte-cheie: Uniunea Europeană; euroscepticism; eurooptimism; tratatul de guvernare fiscală; criza economică mondială

La communication de Philippe Beke offre, surtout, une diagnose précise des problèmes auxquels l'Union Européenne doit se confronter à présent, étant donnés des éléments tels que la crise économique mondiale, l'émergence de BRIC et la difficulté d'implémenter le traité de gouvernance fiscale. Selon l'auteur, le projet de l'Union Européenne ne sera plus viable à l'avenir sans une gouvernance de l'Union capable à intégrer le plus efficacement possible les économies et les politiques sociales des Etats membres. En plus, on court le risque que l'euroscepticisme et le repliement sur le discours nationaliste s'intensifient faute d'une organisation intégrée de l'Union Européenne. Cela veut dire qu'il serait nécessaire une gouvernance européenne économique et sociale intégrée, de même qu'une nouvelle vague technologique européenne. On aurait également besoin d'un espace européen de justice et de sécurité et aussi d'une diplomatie et d'une armée européenne communes. Bien que les cinq objectifs ne puissent être réalisés simultanément, ceux-ci représentent, à l'opinion de Beke, la chance de retrouver un soi-disant «eurooptimisme».

Mots-clé: l'Union Européenne; euroscepticisme; eurooptimisme; le traité de gouvernance fiscale; la crise économique mondiale

Ioan ROBU

Europe, "un espace privilégié de l'espérance humaine"

Abstract

Comunicarea Monseniorului Ioan Robu propune o redefinire a Europei ca "spațiu privilegiat al speranței umane", insistând asupra nevoii de a imagina și construi proiectul unei noi Europe pe baza unui set de valori ecumenice proprii creștinismului. Fără a pierde din vedere dinamica transformărilor culturale și geopolitice ale identității europene de-a lungul istoriei sale milenare, precum și obstacolele recente la adresa coeziunii proiectului european (criza economică mondială), autorul problematizează o serie de "exigențe" necesare pentru o "Europă a speranței": 1) dezvoltarea unui spațiu privilegiat al reconcilierii, păcii și libertății; 2) cultivarea justiției sociale și a solidarității, valori creștine definitorii pentru "modelul social european"; 3) exigența unei noi etici a economiei, de natură să prevină dezechilibrele și defavorizările unor zone ale continentului prin politici investiționale discriminatorii; 4) exigența unei noi culturi a muncii, cu respectarea dialogului social și a drepturilor angajaților, interesate, totodată, de formarea și educația permanentă.

Cuvinte-cheie: creștinism; ecumenism; identitate europeană; cultură a muncii; dialog social

L'intervention du Monseigneur Ioan Robu propose une redéfinition de l'Europe comme «espace privilégié de l'espoir humain», en insistant sur le besoin d'imaginer et de construire le projet d'une nouvelle Europe à partir de certaines valeurs écuméniques propres au christianisme. Sans ignorer la dynamique des transformations culturelles et géopolitiques de l'identité européenne à travers son histoire millénaire ou les menaces récentes à l'adresse de la cohésion du projet européen (la crise économique mondiale), l'auteur discute toute une série d'exigences nécessaires pour une «Europe de l'espoir». Premièrement, le développement d'un espace privilégié de la réconciliation, de la paix et de la liberté. Et, en deuxième rang, l'encouragement de la justice sociale et de la solidarité, qui sont des valeurs chrétiennes spécifiques pour le modèle européen. Puis, l'exigence d'une nouvelle éthique de l'économie, capable à prévenir les déséquilibres et d'empêcher de défavoriser certaines régions du continent par des politiques contre la discrimination. Enfin: l'exigence d'une nouvelle culture du travail, en respectant le dialogue social et les droits des engagés, parmi lesquels la formation et l'éducation permanente.

Mots-clé: christianisme; écumenisme; identité européenne; culture du travail; dialogue social

Ioan-Aurel POP

L'Éducation humaniste en l'Europe future

Abstract

Comunicarea lui Ioan-Aurel Pop începe cu o meditație asupra imposibilității de facto de a ne prevedea viitorul. Putem, în schimb, să înțelegem prezentul prin cunoașterea trecutului. Potrivit autorului, mesajul dominant al epocii noastre globalizante este unul de incertitudine: trăim într-o perioadă de disoluție a valorilor stabile și de prăbușire a educației umaniste tradiționale, cu consecințe îngrijorătoare. Încrederea în narațiunile istorice legitimizează, în miturile naționale, în capacitatea științelor umaniste de a forma oameni adaptați lumii contemporane, toate acestea sunt, de câteva decenii, într-o criză ce tinde să se agraveze. Prezenta comunicare propune o succintă, dar densă radiografie critică a învățământului umanist actual și a gravelor sale deficiențe formative, încercând să identifice posibile remedii educaționale și atrăgând atenția asupra potențialului nevalorificat al unor domenii aparent neprofitabile și desuete. Concluzia este, în pofida oricărui scepticism, aceea că "Europa viitorului" nu se poate dispensa de avantajele "educației umaniste".

Cuvinte-cheie: era globală; educația umanistă; valori tradiționale; mit național; narațiuni legitimizează

La présentation de Ioan-Aurel Pop commence par une méditation sur l'impossibilité de prévoir l'avenir. En échange, nous pourrions comprendre le présent par la connaissance du passé. Selon l'auteur de cette présentation, le message dominant de notre époque globalisée est un message de l'incertitude: on vit à une époque de dissolution des valeurs stables et d'effondrement de l'éducation humaniste traditionnelle, ce qui entraîne des conséquences majeures. Depuis quelques décades, la confiance en narrations légitimantes, mythes nationaux ou bien capacité des sciences humaines de former des individus adaptés au monde actuel traverse une crise qui est en train de s'aggraver. L'intervention de Ioan-Aurel Pop propose une concise mais dense radiographie critique de l'enseignement humaniste contemporain et de ses graves déficiences formatives, en essayant d'identifier de possibles remèdes et en soulignant le potentiel de quelques domaines apparemment nonprofitables et désuètes. De toute façon, l'Europe de l'avenir ne pourrait se dispenser des avantages de l'éducation humaniste.

Mots-clé: l'époque globale; l'éducation humaniste; valeurs traditionnelles; mythe national; les narrations légitimantes

Alessandro BIANCHI

Sustainable Cities in the Europe of Future

Abstract

Obiectul major al comunicării lui Alessandro Bianchi îl constituie sustenabilitatea marilor aglomerări urbane în Europa actuală. Pornind de la propria experiență - și expertiză - în materie, concretizată deja în numeroase proiecte, autorul identifică și sistematizează un număr de probleme urgente generate de suprapopularea din ce în ce mai îngrijorătoare a orașelor europene. Spre exemplu: traficul congestionat, poluarea, problemele de securitate, consumul excesiv de energie, estetica urbană deficitară. În vederea ameliorării acestora, sunt avansate o serie de posibile soluții, orientate către sporirea calității vieții urbane europene.

Cuvinte-cheie: marile aglomerări urbane; suprapopulare; poluarea; consumul excesiv de energie; estetica urbană deficitară.

Le principal objet de la communication d'Alessandro Bianchi c'est la soustenabilité des grandes agglomérations urbaines de l'Europe actuelle. En s'appuyant sur son propre expérience en la matière, déjà concrétisée en un grand nombre de projets, l'auteur identifie et systématise quelques problèmes pressants engendrés par la surpopulation de plus en plus menaçante des villes européennes. Par exemple, le trafic congestionné, la pollution, les problèmes de sécurité, la consommation excessive d'énergie et l'esthétique urbaine déficitaire. En vue de l'amélioration de cette situation, l'auteur avance quelques solutions possibles qui visent l'augmentation de la qualité de la vie urbaine en Europe.

Mots-clé: les grandes agglomérations urbaines; la surpopulation; la pollution; la consommation excessive d'énergie; l'esthétique urbaine déficitaire

Gisèle VANHESE

Migration, littérature migrante et paradigme ulyssien

Abstract

Pornind de la teoriile asupra imaginarului formulate de Jean-Jacques Wunenburger și de la teoriile lui Mircea Eliade asupra mitului, comunicarea lui Gisele Vanhese propune o investigație complexă a imaginarului european pe coordonatele mitului homeric al lui Ulise, pe care îl analizează în relație cu motivul "evreului rătăcitor" - actualizat prin intermediul unor opere literare moderne. Sunt investigate în acest sens texte semnate de câțiva scriitori francezi de etnie evreiască și originari din spațiul românesc: Benjamin Fondane, Lorand Gaspar, Paul Celan. În lectura autoarei, mitul odiseic trebuie înțeles atât ca

mit al călătoriei și al rătăcirii cât și ca ilustrare a nevoii de nostos, de întoarcere acasă, emblematic și azi pentru identitatea iudeo-creștină a Europei.

Cuvinte-cheie: teorii ale imaginarului; mit; mitul călătoriei; literatura modernă; identitate iudeocreștină

A partir des théories de Jean-Jacques Wunenburger sur l'imaginaire et en considérant les théories de Mircea Eliade sur le mythe, la communication de Gisèle Vanhese propose une investigation complexe de l'imaginaire européen dans la ligne du mythe d'Ulysse qu'elle analyse par rapport au motif du "juif errant" - actualisé par le biais de quelques oeuvres modernes. Dans ce sens, l'auteur de l'étude examine des textes signés par quelques écrivains français juifs nés en Roumanie: Benjamin Fondane, Lorand Gaspar, Paul Celan. A l'opinion de Gisèle Vanhese, le mythe d'Ulysse devrait être conçu comme mythe du voyage et de l'errance et aussi comme une illustration de la nostalgie, du besoin de revenir chez soi, situation emblème aussi de nos jours pour l'identité judeo-chrétienne de l'Europe.

Mots-clé: théories de l'imaginaire; mythe; le mythe du voyage; la littérature moderne; l'identité judéo-chrétienne

Petre ROMAN

Aurons-nous une politique européenne?

Comment et quand ?

Abstract

În intervenția sa, Petre Roman aduce în discuție îndoiala multor cetățeni europeni - și, în particular, a celor români - cu privire la viabilitatea proiectului european, la capacitatea acestuia de a asigura suficientă protecție sau prosperitatea dorită. Scepticismul în creștere este imposibil de contracarat în absența unei reinventări curajoase a politicului prin debirocratizarea acestuia și prin participarea activă a tuturor categoriilor populației la procesul de reformă și democratizare reală a instituțiilor.

Cuvinte-cheie: Uniunea Europeană; euroscepticism; reinventarea politicului; reformă; democratizarea instituțiilor

Dans son intervention, Petre Roman discute la doute que semblent éprouver beaucoup de citoyens européens - et, particulièrement, les roumains - à l'égard des perspectives du projet européen. On pose la question si ce projet avait encore quelque chose d'essentiel à offrir, s'il pouvait assurer au citoyen la protection et la prospérité désirables. Le scepticisme augmentant semble être déjà impossible à contrecarrer sans une réinvention courageuse du politique par la débirocratisation et par une implication réelle de toutes les catégories de population au processus de réforme et de démocratisation des institutions.

Mots-clé: L'Union Européenne; euroscepticisme; la réinvention du politique; réforme; la démocratisation des institutions

Andrei MARGA

The Alternative of Europe

Abstract

În ampla comunicare despre "alternativele Europei", Profesorul Andrei Marga examinează, pas cu pas, rațiunile care au dus la slăbirea identității europene odată cu intrarea în societatea postmodernă. Sunt urmărite, deopotrivă, simptomele acestei schimbări de paradigmă (infantilizarea, indiferentismul, pasivitatea, hedonismul anarhic ș.a.m.d.), pe baza unei ample bibliografii filozofice, sociologice, politologice, epistemologice. Criza valorilor clasice și a democrației face, de asemenea, obiectul unei investigații critice atente, care nu se mărginește la inventarierea datelor unei stări de fapt, ci propune și un set de soluții practice pornind de la regândirea raporturilor dintre informație și cunoaștere - pe linia "evoluției" de la o societate centrată pe înțelepciune (wisdom) la o societate centrată pe cunoașterea științifică, apoi la societatea informațională. Democrația permanentă, ca și educația permanentă, sunt pilonii alternativei propuse la actuala "criză a conștiinței europene".

Cuvinte-cheie: societatea postmodernă; societatea informațională; slăbirea identității europene; raportul dintre informație și cunoaștere; democrație permanentă

Dans son ample discours sur «les alternatives de l'Europe», Andrei Marga examine les causes de l'affaiblissement de l'identité européenne dans la société postmoderne. L'auteur de cette étude passe en revue les symptômes d'une modification de paradigme (l'infantilisation, l'indifférentisme, la passivité, l'hédonisme anarchique etc.), en s'appuyant sur une bibliographie philosophique, sociologique, politologique, épistémologique très étendue. La crise des valeurs classiques et de la démocratie fait l'objet d'une investigation critique très appliquée qui ne se contente pas à inventorier les données d'une situation, mais propose plusieurs solutions pratiques à partir de la redéfinition des rapports entre l'information et la connaissance. Ainsi, on devrait dépasser la société centrée sur la sagesse (wisdom) dans la direction d'une société basée sur la connaissance scientifique, afin d'aboutir ensuite à la société informationnelle. La démocratie permanente, de même que l'éducation permanente sont les pylônes de l'alternative à l'actuelle crise de la conscience européenne.

Mots-clé: la société postmoderne; la société informationnelle; l'affaiblissement de l'identité européenne; le rapport entre l'information et la connaissance; la démocratie permanente

Valeriu IOAN-FRANC

Quelques notes sur l'évaluation économique des programmes culturels

Abstract

Autorul aduce în dezbaterea colocviului Penser Europe un punct de vedere asupra nevoii de strategie managerială în cultura europeană, cu primordialitate o deschidere a problematicii a diferențierii investițiilor în cultură față de cheltuielile pentru cultură (apud. Pierre Werner).

Cuvinte-cheie: politici publice, structura și scopul guvernării, economie culturală, economia în artă și literatură, politici guvernamentale

The author brings to the debate of symposium Penser Europe a view on the need for management strategy in European culture, about problems of investment in culture compared with expenditures for culture (apud. Pierre Werner).

Key words: public economics, structure and scope of government, cultural economics, economics of the arts and literature, government policy

Georgios POUKAMISSAS

Valeurs et confins de l'Europe

Abstract

Comunicarea ambasadorului Georgios Poukamissas își propune, înainte de orice, să circumscrie frontierele spirituale europene, dincolo de orice clivaje geopolitice, economice și militare. Excursul istoric însoțește îndeaproape metamorfozele unei identități cu geometrie variabilă. Potrivit autorului, identitatea europeană nu poate fi imaginată în afara unei geografii spirituale comune. Pe de altă parte, noile probleme cu care se confruntă Uniunea aduc în prim-plan, cu acuitate, necesitatea proiectului federalist european al lui Guy Verhofstadt, ca soluție de unificare a disparităților. Numai că, federală sau nu, noua Europă nu va rezista decât ca întreg nediscriminativ, nu ca o uniune care să favorizeze statele dezvoltate.

Cuvinte-cheie: geopolitică; federalism; frontierele spirituale europene; clivaje economice; acțiune comună

La présentation de l'ambassadeur Georgios Poukamissas se propose de définir, avant tout, les frontières spirituelles européennes, au delà de tout clivage géopolitique, économique et militaire. L'incursion

historique de l'auteur accompagne de très près la métamorphose d'une identité à géométrie variable. Selon Georgios Poukamissas, on ne saurait imaginer l'identité européenne en dehors d'une géographie spirituelle commune. D'autre côté, les nouveaux problèmes que l'Union Européenne a à affronter rappellent avec acuité la nécessité du projet fédéraliste européen de Guy Verhofstadt, comme solution d'unifier les disparités. Mais, qu'elle soit fédérale ou non, la nouvelle Europe résistera seulement comme une totalité non-discriminative, pas même comme une union qui favorise les États développés.

Mots-clé: géopolitique; fédéralisme; les frontières spirituelles européennes; clivages économiques; action commune

Maria MOLDOVEANU
Evaluarea politicilor culturale
Efecte sociale (I)

Abstract

Autoarea a cercetat efectele sociale ale activității culturale, a definit mai întâi conceptele-cheie utilizate în acest demers: cultură și participare, prin consemnarea componentelor lor: cultura cuprinde artele (muzică, literatură, pictură ș.a.), industriile culturale, tradițiile (i.e. patrimoniul), precum și "organizațiile necesare existenței lor", iar participarea îi include pe consumatorii de bunuri culturale, pe artiști și producători (e.g., de carte, CD-uri, filme, spectacole etc.), ca și pe cei care "susțin" activitatea culturală, care administrează structurile și faptele de cultură.

Cuvinte-cheie: cultură, participare, politici culturale, efecte sociale, efecte noneconomice

The author has researched the social impact of cultural activity, first defined the key concepts used in this approach: culture and participation, by recording their components: culture includes arts (music, literature, painting, etc.), cultural industries, traditions (ie assets), and "organizations required their existence", and the participation shall include consumers of cultural goods, the artists and producers (eg, books, CDs, movies, shows, etc.), as well as those who "support" cultural activity, which manages structures and cultural facts.

Key words: culture, participation, cultural policy, social effects, noneconomic effects